

מראי מקומות- בבא בתרא קי"ג

לומר דנפל לה בירושה מאב ומאם, שהרי הכהנים לא הי' להם נחלה אלא מה שנתנו להם השבטים, וכהן שמת לא הי' לו חלק שיהא בתו ירשתו שתנשא לפנחס שהי' אביו כהן, אע"כ נפלה לה מחלק אמה [צ"ע למה כ' כן, ולא דהיתה אביה ישראל, וירשתה אביה], וא"כ ודאי יהי' צריך לגרשה כדי שלא יהא הסבת נחלה [ועדיין ק"ק, הא ודאי כשנשאה הי' הירושה יכול ללכת לאחר, דאל"כ לא יהי' יכול לישאנה, וא"כ אולי אחיה מת ומיד אביה, ולא הי' לו פנאי לגרשה, וצ"ע].

(ה) **דלמא דין נחלות קא אמרת- פי' הרשב"ם,** שאין דנין אותם אלא בג' וביום כשאר דיני ממונות. ובהמשך ביאר דמיירי לענין חלוקת נחלה, דסד"א דחלוקת נחלות הוא כחלוקת שותפין גרידא, ואינו דומה לדין ממונות, קמ"ל דדין הוא, ולכן צריך להיות ביום. והק' **תוס'**, אם החידוש הוא דחלוקת נחלות דינו כדיני ממונות, א"כ למה הביא הא דר"י, הרי ר' יהודה לא מיירי בחלוקה, אלא מיירי בדבר ששייך בו דין גמור. עוד הק' **בשיטמ"ק** בשם **התוס' הרא"ש**, אם שוין הן, ואין חילוק ממון ביניהם, ונוחים לחלוקתו, א"כ למה צריכין ג'. ואם יש מחלוקת ביניהם איך לעשות החלוקה, א"כ פשוט דצריכים ג', דמ"ש משאר דיני ממונות. **ולכן פי' תוס'** בשם **הר"י באו"א**, דאורעה כל הפרשה כולה לדין היינו, לענין שעל כרחם של הבנים נעשים אותם העומדים שם לדיינים, ולא מצי' א' מהן לומר איני רוצה לדון בפניהם אלא בפני ב"ד אחר או ב"ד הגדול, אלא על כרחו מקבל אותן דיינין. **אולם ע' ברבמ"ן** דהביא קו' זו על הרשב"ם, דפשוט דדין הוא, וכ' "איכא למימר ס"ד נחלה חלוקת שותפין בעלמא הוא ובתרי סגיא, קמ"ל". ומבואר מדבריו דס"ל דזהו תי' על קו' זו של תוס', ובאמת כבר כ' הרשב"ם כן, ולכאור' משמע דס"ל דאפי' היכא דאינם חלוקים אהדדי, מ"מ גזה"כ הוא דהחלוקה לא חלה אא"כ איכא ג' שם לעשות החלוקה, כ"נ בכוונתו, וצ"ע.

(ו) **רצו עושין דין- פי' הרשב"ם,** כיון דשלשה נינהו, יכולים לעשות כדין. ואע"פ שאין עדים מעידים בפניהם, הרי אי' בר"ה (כה:)

(א) **אמר קרא איש, תרוייהו איש כתיב בהו- ע' ברשב"ם** שביאר מה הי' הה"א שלו לומר דהדרשה הוא מהא דכתי' "איש" או "ידבקו", כיון דכתי' כן אצל שניהם. וע' במש"כ **תוס'** דפעמים שלא היו בקיאיין בפסוקים, אבל כ' דק' לפרש כן בהא דדידן, שהרי אמר דכתי' איש וידבקו, ומשמע דידע הפסוקים, וא"כ לא הי' לו לתרץ כן, וא"כ כ' דהנכון כהרשב"ם. וע"ע **בריטב"א** שכ' דבאמת גם הם סמכו אהא דכתי' "אחר" דלשון בעל הוא ולא לשון בן, אלא דבא לאשמעין דגם לשון איש וידבקו לשונות של בעל הם.

(ב) **מנין לבעל שנוטל בראוי- פי' הרשב"ם,** דכיון דהבעל קודם להבן לירש אשתו, א"כ ה"א דכיון דהבן יורש בראוי כבמוחזק, כש"כ הבעל, ולכן צריך קרא דושגוב וכו'. והעיר **בשיעורי ר' שמואל**, דלכאור' משמע מדברי הרשב"ם דמסברא חיצונה היינו אמרי' דאין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק, ולכן הי' הרשב"ם צריך לפרש למה צריך קרא לומר דאינו נוטל בראוי, ולכן פי' דהוי ק"ו מבין. אבל ק', מהכ"ת לומר כן דצריך לפרש שאינו כן. וגם הביא מהספרי מריבוי דפשוט יורש בראוי, וגם שם קשה, למה בעינן לרבו, וצ"ע.

(ג) **אלא אמר רבא אמר קרא ידבקו מטות- פי' הרשב"ם,** דזה משמע בעל, דדביקת מטות ע"י הבעל הוא. ופי' **הר"י מיגש** דהו"ל לכתוב "ידבקו בני ישראל" כמו דכתי' בפסוק ראשון, ולמה אמר מטות, אלא לדרוש בו הסיבת בעל.

(ד) **מאי ואומר, וכי תימא יאיר דהוה נסיב איתתא ומתה, וכו'- פי' המרומי שדה השו"ט,** דאולי יאיר נשא אשה ומתה, ולא הי' קשה דהו"ל ליאיר לגרשה כדי שלא יהי' הסבת נחלה, דיתכן דאשה זו הו"ל ירושה מאביה ואמה, ואולי היתה לאיש שג"כ הי' אביו משבט אביה ואמו משבט אמה, וא"כ אין רא' שאין הבעל יורש בראוי, דבאמת יאיר ירש אשתו, ולא אמו. ת"ל ואלעזר, כלומר, דכאן א"א

מה שראו, אבל מי משוי אותן לב"ד, הרי בשעת ראייתם לילה הי', ואין שייך שיהי' להם דין ב"ד, וביום הרי שוב אין כאן ראיי' להשוותם לב"ד, אלא רק ידיעה בעלמא, וידיעה לא מהני לזה. **וע"ע בקובץ שיעורים** (שכ"ט), שהק' למה אין יכולים לדון ביום ע"פ מה שראו בלילה, הרי לא איברו סהדי אלא לשקרי, וכיון שיודעין המעשה בבירור, למה אינם יכולים לדון. והוכיח מזה ידיעה גרידא לא סגי, אלא צריך לדון ע"פ עדים כשרים, וכמש"כ **תוס' בגיטין** (ד). אבל הק', דלמה לא נימא ק"ו לזה גופא, דלא תהא שמיעה גדולה מידיעה, שתהא הידיעה במקום שמיעה, והידיעה יש להם גם ביום (וצ"ע אם קו' זו מתורץ ע"י האבי עזרי הנ"ל). ותי' **בשיעורי ר' שמואל** (כ') דלכאו' שאני ידיעה מראיי', ידיעה הרי כאו"א לבדו יש לו ידיעה, ואין כאן צירוף של ג' דיינים, וא"כ אינם יכולים לדון ביחד, ורק ראיי' או שמיעה שנעשית במעמד שלשתן מצרפתן לדון. אבל הק' ע"ז, דהא **הקצות** (ז', ח') הביא דאפי' להצד דצייד **הרשב"א** בב"ק דיכול דיין מומחה לדון יחידי ע"פ ראיתו, נקט הקצות דודאי אינו יכול לדון ע"פ ראיתו בלילה, ולפי זה הדרה קו' הקו"ש לדוכתי', למה אינו יכול לדון ע"פ ידיעתו, הא לא בעינן שום צירוף עם אחר, שהרי הוא דן ע"פ עצמו, וצ"ע.

לא תהא שמיעה גדולה מראיי', וכיון דהן רואין את החולה שמחלק נכסים בפניהם, הודאת בע"ד כמאה עדים דמי, וא"כ לאיזה צורך יעידו עדים בפניהם. אולם ע' **ברש"י** בר"ה שם שכ' "דלא תהא שמיעה ששומעין מפי עדים גדולה מראיי', דהא גבי עדות החודש לא כתיב עדות אלא כזה ראה וקדש". ומבואר מדברי רש"י דמה דהק' הגמ' לא תהא שמיעה גדולה מראיי', הוא דין מיוחד בעדות החודש, אבל בשאר עדויות לא סגי בזה, וצריכין עדות עדים ממש. וכן הק' **הרמב"ן** על הרשב"ם כאן, דלא אמרי' כן אלא לענין עדות החודש, דשם לא כתיב הגדה, ולכן אין צריכין הגדת עדות ממש. אבל לענין דיני ממונות, כ' **הרמב"ן** דספיקא דגמ' בכתובות (כא:): הוא. ומה דאמרי' הכא דאם רצו עושין דין, כ' **הרמב"ן** שהוא משום שיש כאן הגדת בעל דין, והודאת בעל דין כמאה עדים דמי. וכ' עוד דמה דעושים קנין בפני ב"ד, הוי ג"כ בגדר זה, דכיון שמוסר דבריו לב"ד ועושה מעשה בפניהם למסור להם דינו, ודאי דנים בהם ע"פ עצמן, דהגדת בע"ד מקרי. אולם ע' **בח"י הר"ן** שהביא **שהראב"ד** סובר כהרשב"ם. **ובביאור** ש' **הרשב"ם**, ע' **באבי עזרי** (סנהדרין ג', ו'), שכ' דמה דאמרי' דלא תהא שמיעה גדולה מראיי', אין הביאור דכיון דב"ד יודעים מה שנעשה, מה אכפ"ל אם יודעים ע"י עדים או ע"י ראית עצמם, דאם זהו הביאור, א"כ מה אכפ"ל מה שבלילה אין יכולים לדון, הרי סכ"ס ביום כשבאים לדון הרי יש להם ידיעתם עצמם, ולא תהא שמיעה מה ששמעו מאחרים שראו בלילה גדולה ממה שראו הם בעצמן. אלא הביאור הוא, שכד להיות להם דין ב"ד, צריכין טעם וסיבה מה שמשוי אותן לב"ד. ואם יש עדים שמעידין בפני ב"ד, זהו מה שמשוי אותן לב"ד, שע"ז נאמר ועמדו שני האנשים לפני ד'. אבל אם הדיינים עצמם ראו, והם באים לדון ע"פ ראיתן, מי משוי אותן לדיינים כל עיקר לדון ע"פ ראיתם, ע"ז אומר האי לא תהא שמיעה גדולה מראיי'. דהיינו, דק"ו הוא, אם ע"פ עדות עדים נעשו אלו לדיינים, ראית המעשה עצמה ודאי שמשוי אותן לדיינים, ולכן יכולין לדון ע"פ ראיתן. וכל זה רק אם ראו ביום, אבל אם ראו בלילה ואח"כ דנו ביום, יש להם דין עדים על